

Nefndasvið Alþingis
150 Reykjavík
nefndasvid@althingi.is

Reykjavík 14. desember 2016

Tilv. 2016120038

Efni: Umsögn ÁTVR um frumvarp til laga um ýmsar forsendur fjárlagafrumvarps 2017 (breyting ýmissa laga) - 2. Mál

Áfengisgjald

Vegna umræðu í fjölmiðlum um áformaða hækkun áfengisgjalds vill ÁTVR koma eftirfarandi upplýsingum á framfæri um áfengisgjaldið og þróun þess frá því gjaldinu var fyrst komið á.

Á Íslandi er áfengisneysla lítil miðað við helstu samanburðarlönd. Staða Íslands þykir öfundsverð. Áfengisneyslan er lítil vegna aðhaldssamrar stefnu stjórnvalda í áfengismálum. Áfengisstefnan felst meðal annars í ríkisrekinni áfengiseinkasölu, háum áfengissköttum, auglýsingabanni, meðferðarúrræðum og öflugum forvarnarstarfi.

Áfengisgjald var fyrst lagt á áfengi árið 1995. Áður var áfengisgjaldið hluti af álagningu ÁTVR. Í töflu 1. hér að neðan má sjá hlutfall áfengisgjalds af andvirði algengra tegunda af bjór, víni og sterku áfengi. Sjá má að þrátt fyrir boðaða hækkun gjaldsins er hlutfall þess af andvirði vörunnar ekki komið í það sem upphaflega var lagt upp með þegar áfengisgjaldið var fyrst lagt á árið 1995. Mestu munar í bjór og víni. Árið 2016 er ekki samanburðarhæft með áfengisgjald því í upphafi ársins var virðisaukaskattur lækkaður á móti hækkun áfengisgjalds. Í töflu 2. má sjá sömu þróun með áfengisgjald og virðisaukaskatt sem hlutfall af sölu. Að lokum fylgir tafla yfir áfengisgjöld í krónum framreiknuð eftir neysliverðsvísitölu.

Tafla 1. Áfengisgjald sem hlutfall af söluverði

Ár	Bjór 500ml, 5%	Létt vín 13%, 750 ml	Sterkt vín 40%, 700 ml
1995	70%	68%	68%
1996	70%	69%	68%
1997	69%	70%	65%
1998	69%	69%	66%
1999	65%	59%	66%
2000	64%	59%	65%
2001	61%	59%	62%
2002	60%	59%	67%
2003	60%	59%	66%
2004	61%	59%	64%
2005	61%	59%	67%
2006	60%	59%	66%
2007	59%	57%	65%
2008	53%	52%	55%
2009	55%	49%	56%
2010	57%	56%	61%
2011	56%	55%	60%
2012	56%	55%	61%
2013	56%	53%	62%
2014	55%	54%	62%
2015	55%	54%	62%
2016	53%	51%	64%

Árið 2016 var vsk lækkaður og áfengisgjald hækkað til samræmis, þær tölur eru því ekki sambærilega við önnur ár.

Tafla 2. Áfengisgjald og virðisaukaskattur sem hlutfall af söluverði vöru

Ár	Bjór 500ml, 5%	Létt vín 13%, 750 ml	Sterkt vín 40%, 700 ml
1995	70%	68%	68%
1996	70%	69%	68%
1997	69%	70%	65%
1998	69%	69%	66%
1999	65%	59%	66%
2000	64%	59%	65%
2001	61%	59%	62%
2002	60%	59%	67%
2003	60%	59%	66%
2004	61%	59%	64%
2005	61%	59%	67%
2006	60%	59%	66%
2007	59%	57%	65%
2008	53%	52%	55%
2009	55%	49%	56%
2010	57%	56%	61%
2011	56%	55%	60%
2012	56%	55%	61%
2013	56%	53%	62%
2014	55%	54%	62%
2015	55%	54%	62%
2016	53%	51%	64%

Tafla 3. Áfengisgjöld í krónum framreiknuð til nóv 2016 m.v neysluverðsvísitölu

Ár	Bjór 500ml, 5%	Létt vín 13%, 750 ml	Sterkt vín 40%, 700 ml	Neysluverðvísitala
1995	203	1.191	3.904	174,2
1996	199	1.167	3.825	177,8
1997	195	1.144	3.749	181,4
1998	193	1.016	3.842	183,7
1999	182	962	3.638	194
2000	175	923	3.492	202,1
2001	161	850	3.216	219,5
2002	158	834	3.627	223,9
2003	154	811	3.530	230
2004	148	781	3.635	239
2005	142	750	3.491	248,9
2006	133	701	3.264	266,2
2007	126	662	3.083	281,8
2008	121	640	2.981	327,9
2009	129	678	3.156	356,2
2010	138	727	3.383	365,5
2011	136	718	3.247	384,6
2012	137	722	3.264	402,2
2013	131	693	3.278	418,9
2014	133	701	3.316	422,3
2015	130	687	3.251	430,8
2016	154	822	3.864	438,4

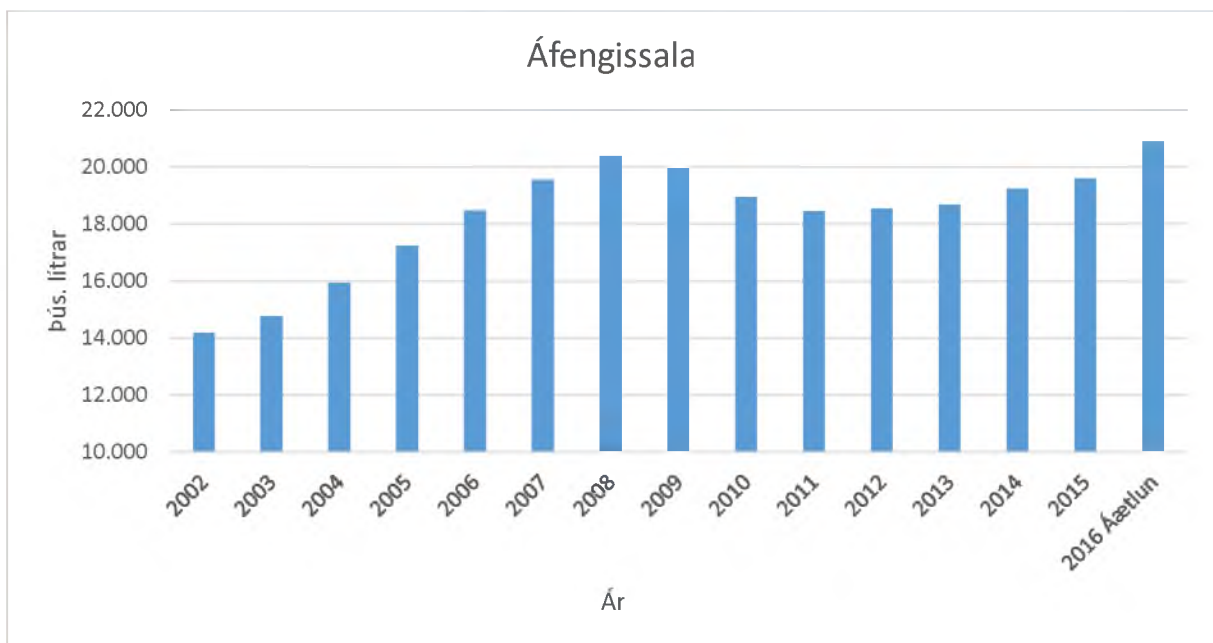
Á árunum fyrir hrun var áfengisgjaldið ekki hækkað í samræmi við verðlagsþróun. Verð á áfengi fór þá lækkandi miðað við verðlag. Afleiðingin var að salan á áfengi jókst verulega. Sú þróun er í samræmi við það sem rannsóknir sýna um tengsl áfengisverðs og neyslu.

Á yfirstandandi ári hefur sala ÁTVR aukist um 6,5%. Slík söluaukning hefur ekki sést síðan fyrir hrun. Neikvæðar afleiðingar aukinnar neyslu eru þegar komin fram sbr. nýlega frétt frá Samgöngustofu um mikla aukningu í ölvunarakstri. Meðfylgjandi er mynd úr fréttinni og einnig fylgir tengill í fréttina hér að neðan.

Frumvarpið gerir ráð fyrir 4,7% hækkun á áfengisgjaldi. Til samanburðar má nefna að algeng álagning á áfengi á veitingastöðum er um 350 – 400%.

<http://www.samgongustofa.is/um/frettir/umferdarfrettir/fjolgun-umferdarslysa-sem-rekia-ma-til-olvunaraksturs>

Rannsóknir sýna að aukning í neyslu áfengis er í beinu hlutfalli við skaðsemina sem neyslan veldur í samfélaginu. Meiri neysla þýðir meiri skaðsemi. Skattgreiðendur og samfélagið allt bera kostnaðinn. Línuritið frá Samgöngustofu um aukningu ölvunaraksturs er í samræmi við þær niðurstöður. Til hliðsjónar má sjá sölutölur ÁTVR frá sama tímabili. Sveiflur í línuriti Samgöngustofu er hliðstæðar við sveiflur í áfengissölu.

Tóbaksgjald

ÁTVR leggur til eftirfarandi breytingu á 2. mgr. 9. gr. laga nr. 96/1995, um gjald af áfengi og tóbaki:

a. Í stað fjárhæðarinnar „15,10 kr.“ í 2. tölul. kemur: 25,53 kr.

b. Í stað fjárhæðarinnar „16,45 kr.“ í 3. tölul. kemur: 25,53 kr.

a. liður felur í sér hækkun tóbaksgjalds á hvert gramm neftóbaks um 69,0%.

b. liður felur í sér hækkun tóbaksgjalds á hvert gramm „annars tóbaks“ um 55,2%.

Tilgangur lagabreytingarinnar er samræming tóbaksgjalds, en í núgildandi lögum bera neftóbak og „annað tóbak“ umtalsvert lægra tóbaksgjald en vindlingar.

Ef miðað er við að meðalþyngd tóbaks í hverjum vindlingi sé u.þ.b. 0,9 grömm er tóbaksinnihald hvers vindlingapakka u.þ.b. 18 grömm. Tóbaksgjald af hverju grammi vindlingatóbaks er samkvæmt því rétt tæplega 25 kr. (tóbaksgjald á hvern vindlingapakka er nú 448,60 kr.).

Tóbaksgjald á hvert gramm neftóbaks er því innan við 59% af tóbaksgjaldi á hvert gramm vindlinga. Sambærilegt hlutfall fyrir „annað tóbak“ er innan við 65%. ÁTVR telur að fyrir þessum mun séu hvorki gild lýðheilsurök né standist hann eðlileg jafnræðis- og samkeppnissjónarmið.

Með breytingunni yrði tóbaksgjald fyrir hvert gramm neftóbaks og „annars tóbaks“ jafnt tóbaksgjaldi á hvert gramm vindlingatóbaks.

Frá upptöku tóbaksgjalds árið 2001 hefur verið umtalsvert misræmi við gjaldtöku eftir tóbakstegundum. Hlutfallslegur munur tóbaksgjalds á vindlingum og „öðru tóbaki“ hefur verið hinn sami frá því gjaldið var tekið upp en lengst af var munurinn enn meiri á neftóbaki og vindlingum.

Með lögum nr. 146/2012, um ráðstafanir í ríkisfjármálum (tekjuöflunaraðgerðir, kjarasamningar, verðlagsbreytingar o.fl.), var tóbaksgjald á neftóbak hins vegar hækkað um 100% en gjaldið á vindlinga og „annað tóbak“ um 20,3%.

Í frumvarpi með greinargerð til laganna var tekið fram að gjald af neftóbaki þætti óeðlilega lágt samanborið við gjald af öðru tóbaki sem hefði leitt af sér meiri neyslu þess héraendis. Í kjölfar tvöföldunar tóbaksgjalds á neftóbak dróst sala þess lítilla saman eftir samfellda söluaukningu liðinna ára:

Tafla yfir sölu á neftóbaki síðustu ár

Ár	Tonn	
2000	10,2	
2001	10,3	
2002	10,9	
2003	11,7	
2004	12,7	
2005	13,9	
2006	14,4	
2007	16,9	
2008	19,9	
2009	23,8	
2010	25,5	
2011	30,2	
2012	28,8	
2013	27,6	
2014	32,9	
2015	36,1	
2016	40,1	Áætlað

Sala neftóbaksins hefur hins vegar stóruaukið á ný eins og sjá má í meðfylgjandi töflu. Kannanir sýna að það tóbak sem hér er selt og markaðsett sem neftóbak er í yfirgnæfandi meirihluta tilvika tekið í munn og notendur þess að stórum hluta ungt fólk og nýir tóbaksneytendur. Rétt er að benda á að ÁTVR treystir sér ekki lengur til þess að greina á milli munntóbaks og neftóbaks og hefur leitað leiðbeininga hjá heilbrigðisráðuneytinu um hvernig skuli greina á milli neftóbaks og munntóbaks. Önnur varan er lögleg á Íslandi, hin ólögleg.

Virðingarfyllst,

Ívar J. Arndal,
forstjóri ÁTVR

ÁTVR
Stuðlahálsi 2
110 Reykjavík
S. 560 7700
Vinbudin.is